

gemeente BERGEN

'Naar een nuchter Bergen' 2012 - 2015

Gemeente Bergen NH

Alcohol- en drugsbeleid 2012 - 2015

Een woord vooraf

'Naar een nuchter Bergen'

Deze titel doet vermoeden dat er in de gemeente Bergen geen druppel meer wordt gedronken. Zo erg is het nu ook weer niet. Maar het is erg belangrijk dat we volop aandacht besteden aan het terugdringen van overmatig alcoholgebruik. Dat geldt voor alle leeftijden maar vooral voor de jeugd.

Er is in dit beleidsstuk een aantal duidelijke ambities geformuleerd die we met elkaar gaan proberen waar te maken. Dat is geen geringe opgave, want experimenteren met alcohol en drugs past in het gedrag van pubers.

We weten dat alcohol en drugs op jonge leeftijd grote schade kunnen aanrichten bij jongeren.

Daarom zullen we met elkaar moeten proberen de houding van jongeren ten aanzien van alcohol en drugs te veranderen.

Iedereen zal daar aan mee moeten werken: de horecaondernemers, de vrijwilligers bij verenigingen, de detailhandel, de scholen, evenementenorganisatoren en niet in de laatste plaats de ouders.

Dus:

Tot 16 jaar geen druppel en daarna geniet, maar drink met mate.

Jan Mesu

Wethouder gemeente Bergen

Samenvatting

In het Wmo beleid 2012-2015: “*Samenwerken aan Zelfredzaamheid*” is een visie op maatschappelijke ondersteuning opgesteld.

“We streven naar een maatschappij waarin onze burgers zelfredzaam zijn en zich bij elkaar betrokken voelen. Een maatschappij die de mogelijkheden biedt aan haar burgers om collectief en individueel tot ontplooiing komen. Daar waar burgers kwetsbaar zijn faciliteert de gemeente dat de burgers ondersteuning vinden zodat zij weer zelfredzaam worden en op eigen kracht mee kunnen doen in de samenleving.”

Deze visie ligt aan de basis van dit meerjarenbeleidskader, ‘Naar een nuchter Bergen’.

Aan de hand van deze visie zijn er ambities voor 2015 geformuleerd:

1. *Jongeren gaan verstandig om met alcohol: géén alcohol onder de 16 jaar en daarna alleen met mate.*
2. *Het aandeel ouders dat de norm “geen alcohol onder de 16” hanteert neemt toe ten opzichte van 2009.*
3. *Aanbieders van alcohol dragen bij aan het verantwoord alcoholgebruik van jongeren van 16 jaar en ouder en: “Geen 16? Geen druppel!”*
4. *Het versterken van preventie door een integrale aanpak met behulp van regelgeving en handhaving.*
5. *Jongeren en ouders zijn zich bewust van de risico's van drugsgebruik en het drugsgebruik onder jongeren neemt af ten opzichte van 2009.*

Deze ambities zijn uitgewerkt in meerdere doelstellingen. De gemeente Bergen gaat aan deze ambities werken door verschillende activiteiten te organiseren voor de doelgroep. De doelgroep voor het nieuwe alcohol- en drugsbeleid is primair de jongere zelf. We proberen de houding van jongeren ten opzichte van alcohol en drugs te veranderen, zodat ook het gedrag ten aanzien van alcohol en drugs verandert. Maar het beleid richt zich ook op de volwassenen in hun omgeving. Op ouders, vrijwilligers bij verenigingen, horeca-exploitanten, de detailhandel, evenementenorganisatoren en houders van coffeeshops. Vaak weten volwassenen niet hoe schadelijk de invloed van alcohol (en drugs) op jonge leeftijd is.

De gemeente Bergen werkt samen met de regio Noord-Kennemerland aan de uitvoering van de kadernotitie ‘*Aanpak Jeugd, Alcohol en Drugs 2012-2015*’. Naast deze kadernotitie is de regionale projectgroep bezig met het opstellen van een regionaal uitvoeringsplan. Dit plan wordt na goedkeuring van de stuurgroep aan het lokale actieplan gekoppeld. Daarnaast worden lokale projecten ingezet om jongeren, maar zeker ook de volwassenen bewust te maken van de gevolgen van alcohol en drugs.

Inhoud

Een woord vooraf	2
Samenvatting.....	3
1. Een nieuw alcohol- en drugsbeleid voor jongeren.....	5
1.1 Terugblik.....	5
1.2 Hoe is deze notitie tot stand gekomen?.....	6
1.3 Leeswijzer	6
2. Waarom is alcohol- en drugspreventie nodig?	7
2.1 Probleemdefinitie.....	7
2.2 Alcohol- en drugsgebruik in cijfers	8
3. Visie op alcohol- en drugspreventie	10
3.1 Visie op jeugdbeleid en gezondheidszorg	10
3.1.1 Kijk op de jeugd en gezondheidszorg	10
3.1.2 Kadernotitie ' <i>Aanpak jeugd, alcohol en drugs 2012-2015</i> '	10
3.2 Wat willen we bereiken? (ambities en hun samenhang).....	11
3.3 Hoe gaan we dit bereiken? (doelstellingen en middelen)	12
3.4 Voor wie doen we het? (doelgroepen)	13
3.5 Wat mag het kosten? (Financiën)	14
4. Samenwerking, uitvoering en evaluatie.....	15
4.1 Rollen en verantwoordelijkheden	15
4.2 Evaluatie	17
4.2.1 Procesevaluatie: jaarlijks	17
4.2.2 Effectevaluatie: in 2015.....	17
5. Bronnen en links.....	18
5.1 Bronnen	18
5.2 Links naar relevante websites	18

1. Een nieuw alcohol- en drugsbeleid voor jongeren

1.1 Terugblik

In 2009 is gestart met het vormgeven van de samenwerking binnen Noord-Kennemerland om het alcohol gebruik bij jongeren op de kaart te zetten. Hieruit is het Programmaplan '*Naar een Nuchter Noord-Kennemerland*' voortgekomen. Het programmaplan gaat uit van een benadering van de alcoholproblematiek op basis van drie pijlers¹, te weten: educatieve preventie, regelgeving & handhaving en communicatie. In februari 2010 heeft een kick-offbijeenkomst plaatsgevonden waarbij alle betrokken partijen waren uitgenodigd. Na een periode waarin er per pijler een werkgroep van start is gegaan, zijn diverse activiteiten uit het programmaplan uitgevoerd.

Eind juni 2011 is het plan '*Naar een nuchter Noord-Kennemerland*' afgesloten. De landelijke nota gezondheidsbeleid '*Gezondheid dichtbij*' is in mei 2011 verschenen. In deze nota is alcohol- en drugsmatiging als speerpunt opgenomen. Naar verwachting duurt het nog even voordat de vertaling naar de lokale situatie per gemeente is opgesteld en vastgesteld. Om te voorkomen dat er op het gebied van voorlichting over alcohol- en drugsmatiging onder de jeugd een tijd niets gebeurt, heeft de werkgroep Educatieve Preventie een plan opgesteld voor de periode juli 2011 – augustus 2012.

Naast het regioplan is er ook een evaluatie geweest over het beleidsplan '*Maatschappelijke ondersteuning & volksgezondheid gemeente Bergen 2008-2011*'. Hieruit kwam naar voren dat de levenswijze en de gezondheid van jongeren verbeterd moet worden. Vooral waar het gaat om het gebruik van genotmiddelen (roken, alcoholgebruik en druggebruik), seksueel risicogedrag, psychische gezondheid, voedingsgewoonten en beweging. Er is een aanzienlijke gezondheidswinst te boeken met preventie en met het bevorderen van gezond gedrag. Daarom gaan we in 2012 hiervoor een voorstel ontwikkelen.

De ruimte voor lokaal beleid op handhaven werd ingeperkt door landelijke wet- en regelgeving. De nieuwe Drank- en Horecawet is hierin een goede stap vooruit. De nieuwe Drank- en Horecawet biedt lokaal meer mogelijkheden voor het stellen van regels en legt het toezicht bij de gemeenten (in plaats van bij de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit). Per 1 januari 2013 is de gewijzigde Drank- en Horecawet van kracht. Deze wet heeft onder meer tot doel het alcoholgebruik onder jongeren terug te dringen. Op dit moment wordt er door de afdeling ontwikkeling gewerkt aan de implementatie van de herziening. Wat de gevolgen hiervoor zijn voor het alcoholmatigingsbeleid op maatregelniveau is op dit moment nog niet duidelijk. De verwachting is dat dit begin 2013 duidelijk is en hierover besluitvorming plaatsvindt in het college. Op dat moment zal het integraal worden overgenomen in het actieplan.

---

¹ Uit wetenschappelijke studies is gebleken dat een integrale benadering van de problematiek een cruciaal kenmerk is van een effectief alcoholbeleid.

1.2 Hoe is deze notitie tot stand gekomen?

De totstandkoming van dit beleid in deze vorm is het resultaat van besprekingen in stuurgroepen, werkgroepen en consultaties met verschillende betrokkenen. Er is in de regio een kadernotitie '*Aanpak Jeugd, Alcohol en Drugs 2012-2015*' opgesteld. Het doel van deze notitie is het voortzetten en borgen van de deelprojecten ontwikkelde aanpak en het vastleggen van structureel geld in gemeentebegrotingen voor de komende planperiode tot 2015. Om deze kadernotitie tot een succes te maken is het volgende punt van belang:

Regionaal versus lokaal; de in de kadernotitie beschreven problematiek doet zich overal (op lokale schaal) voor en verlangt ook een lokale en ter plaatse effectieve aanpak. Het accent ligt op lokale activiteiten, maar als het efficiënter en doeltreffender is om regionaal samen te werken (bijvoorbeeld op de communicatiestrategie) verdient dat de voorkeur. Daarnaast kennen tempo en inzet, maar ook specifieke doelstellingen een lokale dimensie en dynamiek. Niet alles hoeft per se in alle gemeenten hetzelfde te worden geregeld. Regionale afstemming en samenwerking zijn van belang. Regionale samenwerking heeft vooral toegevoegde waarde in de zin van informatie, het voorkomen van dubbel werk en het verzorgen van een eenduidige aanpak. Het vergroot de efficiëntie.

Daarnaast is deze notitie tot stand gekomen door de evaluatie van het Wmo beleid van 2008-2011. In het nieuwe Wmo beleid 2012-2015: '*Samenwerken aan zelfredzaamheid*' is een visie op maatschappelijke ondersteuning opgesteld. In deze visie staan zelfredzaamheid, betrokkenheid en ontplooiing centraal.

Deze visie ligt aan de basis van het meerjarenbeleidskader van de Wmo. In dit beleid, het alcohol- en drugsbeleid, is ook een kijk op de jeugd en de gezondheidszorg opgenomen. Er zijn na elk onderdeel ambities geformuleerd. Één van deze ambities is dat de gemeente de leefwijze en gezondheid van jongeren wil verbeteren.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 3 wordt duidelijk gemaakt waarom alcohol- en drugspreventie nodig is. Het probleem wordt gedefinieerd en dit wordt versterkt met cijfers van de GGD. Hierna zal worden gekeken naar de visie van gemeente Bergen. Waar wil de gemeente precies heen, hoe gaat dat gebeuren en wat gaat het kosten? Er worden concrete ambities en doelstellingen geformuleerd. Wie precies verantwoordelijk zijn, wordt uitgewerkt in hoofdstuk 5. Hier komen de samenwerking, uitvoering en evaluatie aan de orde. Tot slot worden de bronnen en handige links vermeld.

In bijlage 1 is de kadernotitie '*Aanpak Jeugd, Alcohol en Drugs 2012-2015*' terug te vinden. In deze kadernotitie staat het plan voor de regio Noord-Kennemerland geformuleerd. In dit beleidsplan, '*Naar een nuchter Bergen*' wordt vaak verwezen naar de kadernotitie van Noord-Kennemerland.

De concrete acties die voortvloeien uit de gestelde ambities en doelstellingen zijn terug te vinden in bijlage 2. In deze bijlage is namelijk het actieplan 'Naar een nuchter Bergen' 2012-2015 opgenomen.

2. Waarom is alcohol- en drugspreventie nodig?

2.1 Probleemdefinitie

Alcoholgebruik onder jongeren is een probleem

Vijftien jaar geleden was het drinken van alcohol iets voor oudere jongeren en volwassenen. De meeste kinderen onder de 16 jaar dronken nog geen alcohol en regelmatig drinken op die leeftijd bestond in veel mindere mate. Tegenwoordig beginnen de meeste kinderen met drinken als zij tussen de 11 en 15 jaar oud zijn. In onze regio drinken jongeren hun eerste glas alcohol gemiddeld als zij 12,4 jaar zijn (GGD jeugdmonitor 2009). Uit onderzoek is gebleken dat jongeren 2 jaar na hun eerste glas alcohol regelmatig alcohol gebruiken. 55% van de 14-jarigen in Nederland drinkt wekelijks alcohol (!). Jongeren drinken niet alleen op veel jongere leeftijd, maar gebruiken ook meerdere consumpties per keer. Ze beschouwen het drinken van alcohol als niet problematisch en van tijdelijke aard. Nederland behoort in Europa tot de top als het gaat om alcoholgebruik door jongeren (Hibernel e.a., 2004). Termen als "comazuipen" (drinken tot je bewusteloos raakt) en "binge drinken" (5 consumpties of meer bij één gelegenheid) zijn inmiddels bekende begrippen in Nederland. De aanwezigheid van drank thuis, bij feestjes, op vakantie en de zichtbaarheid van alcohol in de winkel, in de horeca en via reclame dragen sterk bij aan de populariteit van alcohol onder jongeren. Alcohol is maatschappelijk geaccepteerd, zeker in Noord-Holland. De schadelijke invloed van drank wordt zowel door jongeren als hun ouders sterk onderschat.

Alcoholgebruik is schadelijk voor jongeren

Alcoholgebruik op jonge leeftijd is nadelig voor de ontwikkeling van de hersenen, is schadelijk voor diverse organen en vergroot de kans op verslaving op latere leeftijd (Ter Bogt e.a. 2009). Recent onderzoek heeft aangetoond dat alcoholgebruik schadelijk is voor het puberbrein. Tot na het twintigste levensjaar zijn de hersens in ontwikkeling. Tussen 12 en 18 jaar komt met name het voorste gedeelte van het brein, de prefrontale cortex, tot rijping. Dit deel is verantwoordelijk voor het karakter en de persoonlijkheid, voor zelfcontrole, organiseren en plannen van gedrag en rekening houden met anderen. Alcoholgebruik verstoort de ontwikkeling van de prefrontale cortex en kan zo leiden tot veranderingen in iemands persoonlijkheid en zelfs tot groeiachterstand. Ook is er een relatie tussen overmatig alcoholgebruik en vernielingen, geweld en (verkeers-)ongevallen. Op de langere termijn leidt overmatig alcoholgebruik tot ziektes en arbeidsverzuim. Jongeren zijn gevoeliger voor de effecten van alcoholgebruik dan volwassenen. Het lichaam van een jongere reageert anders op alcohol dan dat van een volwassene. Jongeren geraken sneller en sterker onder invloed wanneer ze alcohol gebruiken. Dat komt omdat ze kleiner zijn, minder wegen en in een groeifase zitten. Als je nog niet volgroeid bent, dan is je lever kleiner. Dus blijft de alcohol langer in je lichaam aanwezig, want de verwerking gaat een stuk trager. Het maakt ook verschil of je een jongen of een meisje bent. Alcohol verspreidt zich in al het lichaamsvocht, en jongens hebben gemiddeld gezien 10% meer lichaamsvocht dan meisjes. Meisjes zijn

dus sneller en sterker onder invloed dan jongens. Het is dus belangrijk om het alcoholgebruik zo lang mogelijk uit te stellen en in te zetten op alcoholmatiging.

Drugsgebruik onder jongeren

Ook andere genotmiddelen zijn slecht voor de gezondheid. Recent is de schadelijke invloed van cannabis op de hersenen uitgebreid in de media geweest. Uit de GGD Jeugdmonitor 2009 blijkt dat het aantal jongeren dat drugs gebruikt veel lager is dan het aantal jongeren dat alcohol gebruikt (zie paragraaf 3.2). Bovendien is de maatschappelijke acceptatie van drugsgebruik veel lager. Daarom richt dit beleidsplan zich vooral op het voorkomen dat jongeren op jonge leeftijd beginnen met drinken en op het verstandig om gaan met drank ("drink met mate"). Dit neemt niet weg dat we ook aandacht besteden aan het voorkomen van drugsgebruik. Daarbij is het belangrijk om extra aandacht te geven aan leerlingen van het speciaal onderwijs. Onderzoek van het Trimbos Instituut heeft namelijk aangetoond dat er een groot verschil is in gebruik van cannabis tussen regulier en speciaal onderwijs. In hoofdstuk 4 gaan we verder in op de ambities en doelstellingen van het beleidsplan.

2.2 Alcohol- en drugsgebruik in cijfers

Het alcoholgebruik onder jongeren van 12-18 jaar is in 2009 ten opzichte van 2005 fors gedaald. Dat blijkt uit het EMOVO-onderzoek dat is uitgevoerd door de GGD Hollands Noorden.

Zo is het actuele alcoholgebruik met een kwart gedaald ten opzichte van 2005 en daalde het overmatig alcoholgebruik (binge drinken) in dezelfde periode met bijna een vijfde. De daling in alcoholgebruik wordt vooral veroorzaakt door jongeren onder de 16 jaar, het alcoholgebruik van jongeren van 16 jaar en ouder blijft daarbij achter. Directeur Nico Plug van de GGD vindt de resultaten bemoedigend, maar benadrukt dat er nog een lange weg te gaan is. "Het alcoholgebruik is wel gedaald, maar nog steeds veel te groot. Alcoholgebruik is immers een groot gezondheidsrisico, vooral alcoholgebruik onder jongeren. Er is nog veel werk te doen om het alcoholgebruik nog verder naar beneden te krijgen".

De gegevens komen uit het EMOVO-onderzoek dat de GGD Hollands Noorden in 2009 heeft uitgevoerd onder 10.486 leerlingen uit de 2^e en 4^e klassen van ruim 40 scholen voor voortgezet onderwijs in Noord-Holland Noord. Leerlingen vulden in de klas via internet een vragenlijst in. In 2005 heeft de GGD voor de eerste keer het EMOVO-onderzoek uitgevoerd, zodat vergelijking met de huidige resultaten mogelijk is.

Actueel alcoholgebruik met een kwart gedaald, minder binge drinkers

De helft van de jongeren heeft de afgelopen maand alcohol gebruikt; het actuele alcoholgebruik is daarmee met een kwart gedaald ten opzichte van 2005. Ruim een derde van de jongeren (37%) is een binge drinker. Dit overmatig alcoholgebruik is ten opzichte van 2005 met bijna een vijfde gedaald. Bij zowel actueel alcoholgebruik als binge drinken, wordt de daling vooral veroorzaakt door jongeren onder de 16 jaar.

Startleeftijd alcoholgebruik met een half jaar gestegen tot 12 jaar en 8 maanden

Minder jongeren onder de 16 jaar hebben ooit alcohol gebruikt. Van de jongeren onder de 16

jaar heeft 55% ooit alcohol gedronken; in 2005 was dit nog 70%. De gemiddelde leeftijd waarop jongeren voor de eerste keer alcohol drinken is gestegen met een half jaar en is momenteel 12 jaar en 8 maanden. Deze feiten zijn een belangrijke aanwijzing dat het alcoholgebruik onder de jeugd tot 16 jaar daalt.

Laagopgeleide jongeren en autochtone jongeren drinken vaker alcohol dan gemiddeld Vmbo-leerlingen drinken vaker alcohol dan havo/vwo-leerlingen. Vmbo-leerlingen die de basis-, kader- of gemengde leerweg volgen drinken vaker alcohol dan leerlingen die de theoretische leerweg volgen. Autochtone Nederlandse jongeren en jongeren afkomstig uit een westers herkomstland drinken beduidend meer alcohol dan niet-westerse allochtone jongeren. Dit hangt samen met het feit dat veel islamitische jongeren op grond van hun geloof geen alcohol drinken. Veel jongeren onder de 16 jaar drinken in een horecagelegenheid. Bijna de helft van de jongeren onder de 16 jaar (47%) die alcohol gebruiken drinkt wel eens in een horecagelegenheid, ondanks dat dit wettelijk verboden is. Dit percentage is nauwelijks gedaald sinds 2005; toen dronk 49% van de drinkende jongeren onder de 16 alcohol in een horecagelegenheid.

Meer ouders keuren alcoholgebruik onder de 16 jaar af; toch drinken veel jongeren thuis of bij anderen thuis

Ouders lijken de afgelopen vier jaar iets minder onverschillig te zijn geworden ten aanzien van het alcoholgebruik van hun kind. In 2005 keurde nog 57% van de ouders het alcoholgebruik van hun kind onder de 16 jaar goed, in 2009 is dit gedaald tot 32%. Momenteel verbiedt 7% van de ouders het alcoholgebruik van hun kind onder de 16 jaar; in 2005 was dit slechts 2%. In tegenspraak hiermee lijkt het feit dat 73% van de drinkende jongeren onder de 16 jaar thuis of bij anderen thuis alcohol drinkt.

Alcoholgebruik in Noord-Holland Noord wijkt niet af van Nederland

Het alcoholgebruik in Noord-Holland Noord is sterk gedaald sinds 2005. In 2005 was het alcoholgebruik in Noord-Holland Noord nog beduidend hoger dan het landelijke alcoholgebruik onder jongeren. Het huidige alcoholgebruik wijkt niet af van de landelijke cijfers. Binnen Noord-Holland Noord drinken de jongeren uit de regio Kop van Noord-Holland het meest.

Bergense cijfers

- Van de jongeren in Bergen heeft 62% wel eens alcohol gebruikt (NHN eveneens 62%) en 50% heeft actueel alcohol gebruikt; het zijn veel vaker 4e klassers (75%) die drinken dan 2e klassers (24%). Meer dan een derde van de jongeren (39%) heeft in de afgelopen maand overmatig alcohol gebruikt (> 5 glazen op een gelegenheid).
- 45% van de jongeren in Bergen en in de regio is ooit aangeschoten of dronken geweest; 26% in de afgelopen maand.
- Een vijfde van de jongeren (20%) heeft wel eens softdrugs (hasj of wiet) gebruikt en 10% heeft in de afgelopen maand softdrugs gebruikt; deze percentages komen overeen met NK en NHN.
- 10% van de jongeren gebruikt wel eens op een avond zowel alcohol als drugs.

3. Visie op alcohol- en drugspreventie

3.1 Visie op jeugdbeleid en gezondheidszorg

In het Wmo beleid van de gemeente Bergen 2012-2015: “*Samenwerken aan Zelfredzaamheid*” is een visie op maatschappelijke ondersteuning opgesteld.

“We streven naar een maatschappij waarin onze burgers zelfredzaam zijn en zich bij elkaar betrokken voelen. Een maatschappij die de mogelijkheden biedt aan haar burgers om collectief en individueel tot ontplooiing komen. Daar waar burgers kwetsbaar zijn faciliteert de gemeente dat de burgers ondersteuning vinden zodat zij weer zelfredzaam worden en op eigen kracht mee kunnen doen in de samenleving.”

Deze visie ligt aan de basis van dit meerjarenbeleidskader. In dit beleidskader is ook een kijk op de jeugd en de gezondheidszorg opgenomen.

3.1.1 Kijk op de jeugd en gezondheidszorg

Jongeren en hun opvoeders hebben ondersteuning nodig bij opgroeien en opvoeden. Daarom biedt de gemeente veel voorlichting en activiteiten aan op het gebied van alcohol en drugs.

Éen van de wettelijke taken van de gemeente op het gebied van gezondheidszorg is preventie en gezondheidsvoorlichting. Deze taak zal dan ook zeker op het gebied van alcohol en drugs worden uitgevoerd.

Daarnaast is bij de evaluatie van het Wmo beleid naar voren gekomen dat de levenswijze en de gezondheid van jongeren verbeterd moet worden. Vooral waar het gaat om het gebruik van genotmiddelen (roken, alcoholgebruik en druggebruik), seksueel risicogedrag, psychische gezondheid, voedingsgewoonten en beweging. Er is een aanzienlijke gezondheidswinst te boeken met preventie en met het bevorderen van gezond gedrag. Mede daarom is deze notitie ook tot stand gekomen.

3.1.2 Kadernotitie ‘Aanpak jeugd, alcohol en drugs 2012-2015’

De kadernotitie van de regio Noord Kennemerland ‘Aanpak jeugd, alcohol en drugs 2012-2015’ is het resultaat van de afspraken uit de samenwerkingsovereenkomst met de minister van Veiligheid en Justitie over het voortzetten van de aanpak in heel Noord-Holland Noord. Met de minister is afgesproken verder samen te werken in de aanpak van risicovol middelengebruik door jongeren en daarmee te bereiken dat:

- gezondheidsschade door alcohol en drugs wordt voorkomen;
- overlast afneemt en de dagelijkse leefomgeving veiliger wordt, dit door een gesloten

keten van preventie, signalering en hulp- en zorgverlening en toezicht, opsporing en handhaving.

De aanpak kent twee sporen;

1 doorgaan met wijzen op de schadelijke gevolgen en de gezondheidsrisico's en de keuzemogelijkheid om verstandig met alcohol en drugs om te gaan.

2 terugdringen van de beschikbaarheid en het bezit van alcohol en drugs, en intensiveren van het toezicht op en het handhaven van de regels daarvoor.

De gehele kadernotitie '*Aanpak jeugd, alcohol en drugs 2012-2015*' is terug te vinden in bijlage 1.

3.2 Wat willen we bereiken? (ambities en hun samenhang)

Het realiseren van een verantwoord alcohol- en drugsgebruik door jongeren zal een langdurige inzet vragen. Het gaat om het teweeg brengen van een attitudeverandering, niet alleen bij de jeugd, maar in de hele samenleving. Veel factoren zijn van invloed op het gebruik van alcohol door jongeren:

- Sociale factoren: de status van alcohol in de omgeving;
- Financiële factoren: hoe gemakkelijk alcohol te betalen is;
- Fysieke factoren: hoe gemakkelijk alcohol te verkrijgen is.

Het is de vraag in welke mate we als gemeenten deze factoren kunnen beïnvloeden. De ruimte voor lokaal beleid wordt ingeperkt door landelijke wet- en regelgeving. Een aantal effectieve maatregelen zoals het verhogen van de leeftijdsgrens voor de verkoop van alcohol naar 18 jaar, stringente beperking van alcoholreclame, prijsverhogingen en een beperking van de verkrijgbaarheid van drank, zijn zaken die op landelijk niveau moeten worden geregeld. De nieuwe Drank- en Horecawet is hierin een goede stap vooruit. De nieuwe Drank- en Horecawet biedt lokaal meer mogelijkheden voor het stellen van regels en legt een deel van het toezicht bij de gemeenten (in plaats van bij de Voedsel- en Waren Autoriteit). Daarnaast is de gemeente als meest nabije overheid mogelijk wel het best in staat om ouders en jongeren te bereiken. En gezien de gezondheidsschade, de maatschappelijke schade door alcohol, is het van groot belang om in te zetten op alcoholpreventie onder jongeren.

Lokaal willen we vooral inzetten op informatie verstrekking, preventie en toezicht en handhaving. Regionaal kan het groter aangepakt worden

Ambities

1. Jongeren gaan verstandig om met alcohol: géén alcohol onder de 16 jaar en daarna alleen met mate.	1.1 Kennis van jongeren over de schadelijke gevolgen van alcohol neemt toe.
	1.2 Afname van het aantal jongeren tussen de 10 en 16 jaar dat alcohol drinkt ten opzichte van 2009.
	1.3 Afname van de hoeveelheid alcohol, die door jongeren tussen de 16 en 24 jaar wordt gedronken ten opzichte van 2009.
2. Het aandeel ouders dat de norm “geen alcohol onder de 16” hanteert neemt toe ten opzichte van in 2009.	2.1 Ouders kennen de schadelijke gevolgen van (overmatig) alcoholgebruik.
	2.2. Toename van het aantal ouders dat de norm “geen alcohol onder de 16” hanteert ten opzichte van 2009.
3. Aanbieders van alcohol dragen bij aan het verantwoord alcoholgebruik van jongeren van 16 jaar en ouder en: “Geen 16? Geen druppel!”	3.1 Aanbieders van alcohol kennen de schadelijke gevolgen van (overmatig) alcoholgebruik.
	3.2 Aanbieders van alcohol zijn op de hoogte van wet- en regelgeving hieromtrent en handelen hiernaar.
4. Het versterken van preventie door een integrale aanpak met behulp van regelgeving en handhaving.	4.1 Er is een meervoudige handhavingstrategie door inzet politie, GGD en gemeente.
	4.2 Er zijn minder alcohol gerelateerde incidenten in de sfeer van openbare orde, agressie, geweld en ongevallen.
5. Jongeren en ouders zijn zich bewust van de risico's van drugsgebruik en het drugsgebruik onder jongeren neemt af ten opzichte van 2009.	5.1 Jongeren en hun ouders zijn zich bewust van de risico's van drugsgebruik.
	5.2 Het drugsgebruik onder jongeren neemt af ten opzichte van 2009.

3.3 Hoe gaan we dit bereiken? (doelstellingen en middelen)

Per ambitie kunnen er verschillende middelen ingezet worden om de doelstellingen te halen. Hierbij kunnen regionale activiteiten ingezet worden met daarnaast extra lokale investeringen. De activiteiten die vanuit de regio plaatsvinden zijn terug te zien in de hieronder getoonde tabel. Dit is het hoofdprogramma waar de kadernotitie '*Aanpak jeugd, alcohol en drugs 2012-2015*' op gebaseerd is.

In bijlage 2 is een concreet actieplan terug te vinden. In dit actieplan wordt per ambitie een aanpak beschreven op lokaal en regionaal niveau. Er worden regionaal veel activiteiten georganiseerd die ook in de gemeente Bergen worden uitgevoerd. Echter is het noodzakelijk om lokaal extra te investeren omdat je op die manier meer maatwerk kunt leveren en extra activiteiten kunt inzetten op een bepaalde doelgroep.

4. Hoofdelementen Programma 2012 - 2015

preventie en hulpverlening	regelgeving, toezicht en handhaving	communicatie
<p>Gerichte aanpak met onderscheid naar drie doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jongeren onder de 16 jaar • jongeren tussen de 16 en 23 jaar (vaak uitgaande jongeren) • ouders/verzorgers van deze jongeren <p>Deze doelgroepen worden bereikt via verschillende settings</p> <ul style="list-style-type: none"> • onderwijs • vrije tijd (uitgaan en sport). <p>De doelgroepen jongeren tussen de 16 en 23 jaar en ouders/verzorgers worden betrokken bij de ontwikkeling van innovatieve trajecten.</p> <p>De aanpak wordt onderdeel van het gemeentelijk gezondheidsbeleid 2013 - 2016.</p>	<p>Implementatie nieuwe Drank- en Horecawet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beleid, verordeningen en concept-raadsvoorstellen; • Toezicht & Handhaving, voorstel voor gemeentelijk werkproces; • Toezicht & Handhaving, onderzoek naar regionale harmonisatie werkproces; • Toezicht & Handhaving, onderzoek naar mogelijkheden regionale samenwerking; • Sanctiebeleid, onderzoek naar mogelijkheden regionale harmonisatie. <p>Contacten en contracten met de drankverstrekkers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intensieve samenwerking met Paracommerciële horeca, reguliere horeca, supermarkten en slijterijen • Horeca-convenant; • Afspraken over openingstijden; • Nalevingsonderzoek m.b.v. mysteryguests. <p>Op jongeren gericht repressie</p> <ul style="list-style-type: none"> • HALT afdoening; • Regionalisering van succesvolle projecten als 'wakkere ouders'; • Ontzeggingenbeleid; <p>Drugsbestrijding aanbieders</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integrale aanpak hennepsteelt; • Regionaal afgestemd sluitingsbeleid; • Regionaal afgestemd coffeeshopbeleid; • Integrale Controles Growshops. <p>Drugsbestrijding gebruikers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Convenant veilige school (kluisjescontrole); • Regionaal aanpak "drugsgebruik op straat" (Opiumwet 13c). 	<p>Interregionale communicatie d.m.v. nieuwsbrieven voor interne doelgroepen in de subregio's, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bestuurders gemeenten • raadsleden (via griffier) • beleidsambtenaren gemeenten, provincie • beleidsmedewerkers/management GGD • beleidsmedewerkers PIV en OM • communicatieadviseurs (t.b.v. verdere verspreiding) <p>Regionaal advies en ondersteuning bij gerichte preventieve en repressieve aanpak doelgroepen, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jongeren onder de 16 jaar • jongeren tussen 16-23 jaar • ouders/verzorgers jeugdigen • alcoholverstrekkers • leerkrachten/jeugdleiders • drugs(middelen)verstrekkers <p>Nieuwe campagneconcept 'In Control ...' met gebruik van multimediale (voorlichtings-) middelen, sociale netwerken, posters e.d. vooral bij evenementen.</p> <p>Persberichten /samenwerken met regionale en lokale media (dag- en weekbladen, radio en televisie).</p> <p>Contacten met landelijke politiek en betrokken Ministeries. Delen van best practises met andere regio's.</p>

3.4 Voor wie doen we het? (doelgroepen)

De doelgroep voor het nieuwe alcohol- en drugsbeleid is primair de jongere zelf. We proberen de houding van jongeren ten opzichte van alcohol en drugs te veranderen, zodat ook het gedrag ten aanzien van alcohol en drugs verandert. Binnen de doelgroep jongeren onderscheiden we twee subgroepen: jeugd tot 16 jaar en jeugd van 16 tot 24 jaar. Dit doen wij omdat we bij de jeugd tot 16 jaar ervoor willen zorgen dat zij later beginnen met drinken en preventie willen inzetten. De jeugd van 16 tot 24 jaar willen wij echter zorgen voor bewustwording van de gevolgen van overmatig alcoholgebruik. Tijdig voorlichten én regels stellen is van belang, omdat uit de GGD onderzoeken blijkt dat jongeren al rond hun 12^e

levensjaar beginnen met drinken. Daarom kiezen we ervoor om al op de basisschool te starten met alcoholpreventie.

Het beleid richt zich niet alleen op de jongeren zelf, maar ook op de volwassenen in hun omgeving. Op ouders, vrijwilligers bij verenigingen, horeca-exploitanten, de detailhandel en evenementenorganisatoren. Ouders stellen regels aan hun kinderen, zij kunnen er dus voor zorgen dat hun kind niet drinkt tot dat hij/zij 16 jaar is en daarna met mate. Zij kunnen ook uitleg geven over de gevolgen van alcohol en drugs. Bij verenigingen staan vaak vrijwilligers achter de bar die ook alcohol schenken. Zij hebben dus de verantwoordelijkheid geen alcohol te schenken aan jongeren onder de 16. Hiervoor kan een cursus worden aangeboden aan de vrijwilligers. Hetzelfde geldt voor de horeca-exploitanten en evenementenorganisatoren, zij hebben ook de verantwoordelijkheid over het verantwoord alcohol schenken. De detailhandel verkoopt nog te vaak alcohol aan jongeren onder de 16 jaar. Zij hebben dus ook een verantwoordelijkheid om op leeftijd te controleren zodat dit niet meer voor komt. Vaak weten volwassenen niet hoe schadelijk de invloed van alcohol (en drugs) op jonge leeftijd is. Ook onderschatten ze de gevolgen van overmatig alcoholgebruik. We willen bereiken dat jongeren op alle leefgebieden, thuis, school en vrije tijd, met dezelfde boodschap worden geconfronteerd. En dat volwassenen het goede voorbeeld geven. Volwassenen moeten zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid en rol in het creëren van een veilige opgroeiomgeving voor jongeren.

3.5 Wat mag het kosten? (Financiën)

Alcoholmatiging Begroot €48.000			
Regio:		Lokaal:	
Voorstel is €0,50 per inwoner, hiervan: -Lessen op basisscholen -Lessen op middelbare scholen -IVA cursussen -Pubercursussen -Campagne -Onderzoeken bij horeca en detailhandel -Onderzoek ter evaluatie -Kosten mysterie guest onderzoeken		Maatwerk: -Theatergroep PlayBack op alle VO scholen á € 2.225 (eventueel 2 per school) Inzet op doelgroepen: -Wedstrijd voor basisscholen om te leren over alcohol en persmoment aan koppelen. Kosten voor promotie en prijzen geschat op maximaal €2.000 Campagne: -Extra lokale inzet €2.000 Onvoorzien: €1.000	
Totaal:	€15.000	Totaal:	€20.000

De handhavingskosten zullen worden opgenomen in de ontwikkelingen met betrekking tot nieuwe drank- en horecawet (DHW). Op dit moment is nog onduidelijk wat het ambitieniveau is en welke werkwijze zal worden gevolgd. De financiële gevolgen zijn derhalve nog niet in beeld. Dit stukje blijft voor mij onduidelijk. Heb je contact gehad met Remi hierover? In de begroting is al wel voorzien in extra capaciteit voor Handhaving (zie 7.6 in de programmabegroting).

Maar aangezien één van de doelstellingen van de vernieuwde DHW het terugdringen van alcoholgebruik onder jongeren is, zal er aansluiting worden gezocht bij het alcohol- en drugsbeleid.

Voor alcoholmatiging is jaarlijks voldoende begroot op jeugd en jongerenwerk fcl 6630110 ecl 34315 om het alcoholmatigingsbeleid te bekostigen. De ecl is alleen voor advieskosten en dat is hier niet het geval. Beter is het om dit als overige diensten (ecl 34396) te bekostigen. Het voorstel is dan ook om een administratieve begrotingswijziging te maken en €35.000 over te hevelen van advieskosten naar overige diensten.

Elke regiogemeente die mee doet aan het project betaalt €0,50 per inwoner. De uitvoering van dit regionale plan ligt bij de het Programmabureau integrale veiligheid, de GGD en de Brijder Stichting.

In aanvulling op de regionale projecten wordt door de gemeente Bergen lokale activiteiten ingevuld met als doel het leveren van maatwerk.

4. Samenwerking, uitvoering en evaluatie

4.1 Rollen en verantwoordelijkheden

Regionaal

In lijn met de afspraak uit de overeenkomst met het Rijk functioneert de Commissie Jeugd en sociale veiligheid als praktijkteam. In deze commissie zijn de besturen van gemeenten, politie, Openbaar Ministerie en GGD vertegenwoordigd.

De commissie:

- Bewaakt de voortgang;
- Stemt af tussen de subregio's;
- Stuurt op resultaat.

Op subregionaal niveau doen gemeenten dat in de daarvoor gevormde stuurgroepen en organiseren daarvoor de noodzakelijke menskracht. Deze stuurgroepen worden gevormd door bestuurders uit alle gemeenten. De hierin vertegenwoordigde portefeuillehouders sturen binnen de eigen gemeente op implementatie van het programma. Zij worden daarbij door de programmaleiding ondersteund en gevoed met informatie. De GGD en het Programmabureau Integrale Veiligheid verzorgen de programmaleiding en de uitwerking van

deze kadernotitie in uitvoeringsprogramma's. zij vormen werkgroepen met ambtenaren en vertegenwoordigers van betrokken instanties om op de verschillende programmaonderdelen voortgang te boeken.

De GGD coördineert daarbij de aanpak en uitvoering voor de preventieve activiteiten en de communicatie. Het Programmabureau Integrale Veiligheid doet dat voor het repressieve spoor.

Om het risicovol alcohol- en drugsgebruik een halt toe te roepen willen we bij onze jongeren en hun opvoeders merkbare resultaten bereiken. Daarvoor is de inzet van henzelf en de medewerking van vele anderen nodig. Dat vraagt vooral communicatieve inzet. Het bereiken van de jongeren en hun ouders en/of opvoeders staat voorop. Maar daarnaast willen we iedereen mobiliseren die op enigerlei wijze kan bijdragen aan het signaleren van situaties waarop tijdig moet worden gereageerd. We sluiten zoveel mogelijk aan bij campagnes die landelijk worden ontwikkeld en zullen die toespitsen op de problematiek in onze regio.

Lokaal

We zien graag dat alle lokale organisaties zoals scholen, verenigingen, horeca, evenementenorganisaties en de detailhandel hun verantwoordelijkheid nemen. Scholen geven bijvoorbeeld het goede voorbeeld door frisfeesten te organiseren en op de basisschool al te beginnen met preventie door middel van voorlichtingslessen. Verenigingen kunnen hun vrijwilligers scholen door hen een cursus verantwoord alcohol schenken te bieden. Zo dragen zij dezelfde waarden uit als alle organisaties zouden moeten doen. Wat betreft de horeca is het belangrijk dat zij ook verantwoord schenken. Daarom is deze maatregel opgenomen in het convenant veilig uitgaan getekend op 9 juni 2011 door alle betrokken partijen. Bij evenementen zal in de vergunning opgenomen moeten worden dat er verantwoord met alcohol moet worden omgegaan.

Intern

Afdeling ontwikkeling houdt zich bezig met beleid. Er worden activiteiten bedacht die bijdragen aan de realisering van de doelstellingen en ambities. Ook neemt de beleidsmedewerker deel aan de regio overleggen en waakt ervoor dat er voldoende aandacht naar de gemeente Bergen uit gaat. Ook zal de beleidsmedewerker vinger aan de pols houden hoe alle activiteiten verlopen en of er iets veranderd moet worden. De uitvoering van de activiteiten ligt bij externe organisaties waarbij de regie bij de afdeling ontwikkeling ligt. Voor de campagne is de afdeling communicatie in samenspraak met de afdeling ontwikkeling verantwoordelijk. Er wordt gezamenlijk een plan opgezet hoe de doelgroep het best bereikt kan worden. Het handhaven van de regels met betrekking tot het schenken van alcohol ligt bij de afdeling toezicht en handhaving.

Rollen alcohol en drugs	
Voorlichten en adviseren	Bewaken en uitvoeren
GGD Brijder Onderwijs Centrum voor Jeugd en Gezin Welzijnswerk	GGD Brijder Gemeente
Regels en handhaven	Signaleren en doorverwijzen
Horeca Detailhandel Verenigingen Voedsel- en warenautoriteit Gemeente Politie Halt Openbaar Ministerie	Onderwijs Verenigingen Welzijnswerk GGD Brijder Halt Politie Gemeente

4.2 Evaluatie

4.2.1 Procesequantificatie: jaarlijks

(Tussentijdse) evaluatie is noodzakelijk om te kunnen nagaan wat de maatregelen die in het actieplan zijn benoemd aan resultaten opleveren. Aan de hand van de evaluatie kan de aanpak tussentijds op onderdelen worden bijgesteld. Daarbij wordt jaarlijks een procesevaluatie gedaan: zijn de onderdelen volgens planning verlopen en wat heeft bijgedragen aan succes of wat zijn de knelpunten? Hoe verloopt het proces van samenwerking tussen de professionals? Hoeveel draagvlak is er voor het beleid binnen de betrokken organisaties en missen we nog partners bij de uitvoering van het beleid? Welke randvoorwaarden zijn van belang voor het behalen van de gestelde doelstellingen en zijn deze randvoorwaarden voldoende aanwezig? Lokaal wordt er gekeken naar de resultaten en er wordt navraag gedaan bij de uitvoerders van de activiteiten naar ervaringen. Er zal ook gekeken worden naar het maatwerk wat lokaal is geleverd. Sluit dit nog steeds aan bij de ambities en de doelgroepen?

4.2.2 Effectevaluatie: in 2015

Naast het proces zijn ook de effecten van beleid van belang: is het aannemelijk dat er veranderingen optreden bij de verschillende doelgroepen in kennis, houding en gedrag ten opzichte van alcoholgebruik door de jeugd in onze regio? En hoe meten we dat? Door zo veel mogelijk gebruik te maken van interventies die hun werking al bewezen hebben, kun je aannemelijk maken dat resultaten optreden. Daarnaast kun je bepaalde zaken feitelijk meten. Dit gebeurt zoveel mogelijk op basis van bestaande (landelijke en regionale) instrumenten, waaronder de GGD-monitor voor jeugd en volwassenen die elke 4 jaar wordt afgenomen. Waar mogelijk wordt ook gekeken naar het koppelen van reeds beschikbare informatie en cijfers van partners die in relatie staan tot dit thema (VWA/politie/GGZ/Halt). De effectevaluatie zal plaatsvinden in 2015. In 2013 is de nieuwe GGD monitor beschikbaar. Effectevaluatie en procesevaluaties vormen samen de input voor het beleid na 2015.

5. Bronnen en links

Bij het schrijven van dit beleidsplan is gebruik gemaakt van diverse bronnen. De bronnen worden hieronder vermeld. Op internet is ook veel informatie te vinden over alcohol en jongeren. Voor wie meer wil weten worden hier de links naar diverse relevante websites vermeld.

5.1 Bronnen

http://www.vng.nl/Praktijkvoorbeelden/VEIL/2011/LNW_Beleidsplan_Alcohol_drugsbeleid_2011.pdf

www.ggdhollandsnoorden.nl

Resultaten van het EMOVO-onderzoek 2009 onder leerlingen uit de 2e en 4e klas voortgezet onderwijs

Handreiking Lokaal Alcoholbeleid, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), 2009

5.2 Links naar relevante websites

www.alcoholvrijeomgeving.nl

www.alcoholinfo.nl

www.cjgbergen-nh.nl